

Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe - kiedy przysługuje

Michał Kowalski

Radca prawny, specjalista z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz prawa oświatowego

Data publikacji: 1 września 2017 r.

Dni wolne od zajęć lub pracy, Dzień Edukacji Narodowej, zwolnienia od pracy to sytuacje, w których nauczyciel nie realizuje przyznanych godzin nadwymiarowych. Niekiedy jednak, mimo wszystko, otrzyma za nie wynagrodzenie. Sprawdź, kiedy należy zapłacić za godziny nadwymiarowe niezrealizowane przez nauczyciela.

Karta nie określa czy i jak płacić za niezrealizowane godziny nadwymiarowe

Przez godzinę nadwymiarową rozumie się przydzieloną nauczycielowi godzinę zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych powyżej tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych. Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe wypłaca się według stawki osobistego zaszeregowania nauczyciela, z uwzględnieniem dodatku za warunki pracy. Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe stanowi składnik wynagrodzenia nauczyciela art. 30 ust. 1 pkt 3 i art. 35 Karty Nauczyciela).

Zagadnienie płatności za nieprzepracowane godziny nadwymiarowe nie zostało uregulowane w przepisach Karty Nauczyciela. Kwestia ta nie może być także ustalana w regulaminach wynagradzania, których zakres regulacji ogranicza się wyłącznie do szczegółowych warunków obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe (art. 30 ust. 6 pkt 2 Karty Nauczyciela, wyrok WSA w Olsztynie z 24 czerwca 2008 r. II SA/OI 329/08).

Kodeks pracy: prawo do wynagrodzenia o ile występowała gotowość do pracy

Z zasady wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną, zaś za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy poszczególne przepisy prawa pracy tak stanowią (art. 80 Kodeksu pracy w zw. z art. 91c ust. 1 Karty Nauczyciela, wyrok WSA z 27 listopada 2009 r. IV SA/GI 364/09). Nauczycielowi przysługuje zatem wynagrodzenie za niezrealizowane godziny nadwymiarowe, jeżeli był gotów do ich wykonywania, a doznał przeszkód z przyczyn dotyczących szkoły (art. 81 § 1 Kodeksu Pracy).

Przesłanką istnienia prawa do wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy jest zatem pozostawanie w gotowości do wykonywania pracy w szkole przez co należy rozumieć:

- istnienie zamiaru wykonywania pracy,
- istnienie realnej możliwości jej wykonywania,
- uzewnętrznienie woli jej świadczenia,
- pozostawanie w dyspozycji pracodawcy przez cały czas niemożności wykonywania pracy - z reguły w szkole lub w innym miejscu wyznaczonym przez dyrektora (wyrok Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2009 r. I PK 115/09, wyrok Sądu Najwyższego z 20 listopada 2007 r. II PK 80/07).

Sprawdźmy zatem, czy nauczyciel ma prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe niezrealizowane z powodu:

1. rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego,
2. rekolekcji wielkopostnych,
3. dni wolnych od zajęć i Dnia Edukacji Narodowej
4. dni wolnych od pracy (świąt państwowych),
5. dni opieki nad dzieckiem.

1. Rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego

W dzień rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego nauczyciele realizują w szkole czynności ściśle związane z uroczystościami rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego. Niewątpliwie nauczyciel w dni rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego pozostaje w gotowości do wykonywania pracy w godzinach nadwymiarowych, lecz nie realizuje tych godzin wyłącznie z przyczyn związanych z uroczystą organizacją rozpoczęcia bądź zakończenia roku szkolnego, a więc leżących po stronie szkoły.

Nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe, które miały być zrealizowane w dniu rozpoczęcia lub zakończenia roku szkolnego.

2. Rekolekcje wielkopostne

Dni odbycia rekolekcji wielkopostnych stanowią dni wolne od zajęć dla uczniów uczęszczających na naukę religii (§ 10 ust. 1 rozporządzenia MEN z 14 kwietnia 1992 r.). Nie są to zatem dni wolne od zajęć szkolnych, ponieważ uczniowie nieuczęszczający na naukę religii powinni brać udział w normalnych zajęciach, a tym bardziej nie są to dni wolne od pracy. W praktyce w dni rekolekcji większość nauczycieli nie odbywa zajęć dydaktycznych lecz mogą realizować inne zajęcia, m.in. wspierać katechetów w pieczy nad dziećmi podczas rekolekcji, organizować zajęcia opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci, które nie biorą udziału w rekolekcjach, brać udział w szkoleniu dla nauczycieli bądź posiedzeniu rady pedagogicznej.

Z tego względu nauczyciel pozostaje wówczas w gotowości do wykonywania pracy w godzinach nadwymiarowych mimo, że w wyniku rekolekcji faktycznie tych godzin nie realizuje.

Należy przyjąć, że nauczyciel obecny w szkole, bądź pełniący pieczę nad dziećmi w trakcie rekolekcji spełnia wszystkie przesłanki bycia w gotowości do realizacji godzin

ponadwymiarowych, a nie realizuje ich jedynie z przyczyny dotyczącej szkoły - tj. organizacji rekolekcji.

Jeżeli nauczyciel miał w dni rekolekcji wielkopostnych realizować godziny ponadwymiarowe, to zachowuje on prawo do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe w tych dniach mimo, że faktycznie ich nie przepracował.

Dni wolne od zajęć oraz Dzień Edukacji Narodowej

W dniu rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej, 14 października każdego roku, obchodzony będzie Dzień Edukacji Narodowej. Dzień ten uznaje się za święto wszystkich pracowników oświaty i jest **wolny od zajęć lekcyjnych** (art. 74 Karty Nauczyciela). Dni wolne od zajęć dydaktycznych ustalane są przez dyrektora szkoły. Dni wolne od zajęć nie są dniami wolnymi od pracy nauczycieli. W tych dniach są oni zatem gotowi do świadczenia pracy w godzinach ponadwymiarowych, lecz ich nie realizują z uwagi na organizację pracy placówki.

Za dni wolne od zajęć nauczycielom przysługuje wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, które miały być zrealizowane.

4. Dni wolne od pracy (święta państwowe)

Dniami wolnymi od pracy, poza niedzielami, są:

1. 1 stycznia - Nowy Rok,
 2. 6 stycznia - Święto Trzech Króli,
 3. pierwszy dzień Wielkiej Nocy,
 4. drugi dzień Wielkiej Nocy,
 5. 1 maja - Święto Państwowe,
 6. 3 maja - Święto Narodowe Trzeciego Maja
 7. pierwszy dzień Zielonych Świątek,
 8. dzień Bożego Ciała,
 9. 15 sierpnia - Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny,
 10. 1 listopada - Wszystkich Świętych,
 11. 11 listopada - Narodowe Święto Niepodległości,
 12. 25 grudnia - pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
 13. 26 grudnia - drugi dzień Bożego Narodzenia
- (art. 1 ustawy z 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy).

Jeżeli godziny ponadwymiarowe nie zostały zrealizowane w ww. święta państwowe, wówczas wynagrodzenie za te godziny nie przysługuje.

Zwolnienie z tytułu opieki nad dzieckiem

Nauczycielowi wychowującemu przynajmniej jedno dziecko w wieku do 14 lat przysługuje zwolnienie od pracy **z zachowaniem prawa do wynagrodzenia** (art. 188 Kodeksu Pracy). Wskazane wyżej przepisy przewidują wprost **zachowanie prawa do wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy**. Przy ustalaniu wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe za czas zwolnienia od pracy z tytułu opieki nad dzieckiem stosuje się reguły obowiązujące przy ustalaniu wynagrodzenia za urlop, z tym że składniki wynagrodzenia ustalane w wysokości przeciętnej oblicza się z miesiąca, w którym przypadło zwolnienie (§ 5 rozporządzenia MPiPS z 29 maja 1996 r.).

W podstawie wynagrodzenia za dzień opieki nad dzieckiem uwzględnia się wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe zrealizowane w miesiącu korzystania z tego zwolnienia od pracy.

Przyczyna nieprzepracowania godzin nadwymiarowych	Wynagrodzenie za godziny nadwymiarowe
Rekolekcje wielkopostne	TAK
Rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego, Dzień Edukacji Narodowej, ustanowione przez dyrektora dni wolne od zajęć dydaktycznych	TAK
Święto państwowe - dzień ustawowo wolny od pracy	NIE
Zwolnienie z tytułu opieki nad dzieckiem	TAK

- [Ustawa z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela \(Dz. U. z 2014 r. poz. 191\) - art. 30 ust. 1 pkt 3, ust. 6 pkt 2, **art. 35 ust. 3**, art. 74, art. 91c ust. 1.](#)
- [Ustawa z 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy \(Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 ze zm.\) - art. 80, **art. 81 § 1**, art. 188.](#)
- [Ustawa z 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy \(Dz. U. z 2015 r., poz. 90\) - art. 1 ust. 1.](#)
- [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach \(Dz. U. z 1992 r., nr 36, poz. 155 ze zm.\) - § 10 ust. 1](#)
- [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego \(Dz.U. z 2017 r. poz. 1603\) - § 5.](#)
- [Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 29 maja 1996 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw, dodatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w Kodeksie pracy \(Dz. U. z 1996 r. nr 62 poz. 289\) - § 5.](#)

- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 24 czerwca 2008 r. (II SA/Ol 329/08).
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z 27 listopada 2009 r. (IV SA/Gl 364/09)
- Wyrok Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2009 r. (I PK 115/09)
- Wyrok Sądu Najwyższego z 20 listopada 2007 r. (II PK 80/07)
- Wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2010 r. (II PK 186/09)